

”kolmesta kiellostä”: en ole nainen, en ole vauva, en ole homoseksuaali. Tämän jälkeen mies on valmis tapaus, sairas olento Badinterin käsittelemässä elämänskaalassa.

Puhuessaan ”miehen kriisistä” Badinter ei myöskään noteeraa sosiaalisia eroja. Koskeeko ”kriisi” kaikkia yhteiskuntaluokkia? Entä missä määrin ”kriisi” on samanlainen kaikissa etnisissä ryhmissä? Badinterin vertaukset Uuden Guinean pakkofellaatiosta antiikin vapaamielisyyteen pyrkivät osoittamaan miehuuden kriisin universaaliuden, kunnes huomautukset ”kanaalintakaiten ystäviemme viriiliyden pakkomiellestä” heittävät lukijan takaisin oman maansa ongelmien keskelle.

Mikä on mies? on kuitenkin paras ainakin suomeksi saatavilla oleva useita näkökulmia hyodyntävä ja silti trivialiteetit välttävä yleisselitys sille, miksi kaikki miehet eivät halua kasvaa Ramboiksi. Sukupuolitutkimuksen tulevaisuus vain tuntuisi olevan koko lailla toisaalla.

M.G. Soikkeli

n & n

TEORIA MIEHEYDEN MOOTTORITIELLÄ

Pirjo Ahokas, Martti Lahti & Jukka Sihvonen (toim.), *Mieheyden tiellä: Maskuliinisuus ja kulttuuri*. Nykykulttuurin tutkimusyksikön julkaisuja 39, Jyväskylän yliopisto 1993. 186 s.

Mieheyden tiellä on ensimmäinen suomenkielinen kokoelma miestutkimusta. Se antaa edustavan kuvan maskuliinisuuden analyysistä, sen historiasta ja nykytilanteesta, joskaan suomalaisesta miehestä se ei paljasta raapaisua enempää. Kokoelman artikkelit perustuvat pääosin Turussa vuonna 1990 pidettyyn maskuliinisuus seminaariin, mutta kymmenestä katsauksesta ainoastaan kahdessa mietitään suomalaisen miehen tietä.

Ylipäättään alaotsikko *Maskuliinisuus ja kulttuuri* lupaa enemmän sisältöä kuin tarjoaa. Artikkelit painottuvat maskuliinisuuden kuvallisten esitysten analyysiin, erityisesti elokuvaan. Tyyliiltään artikkelit ovat tasaisen korkeaa tasoa, tiiviisti ja asiantuntevasti kirjoitettuja. Teos on lähinnä suunnattu akateemisen jargonin sulattaville. Artikkeleista kolme on jätetty alkuperäiskielelle, vaikka esimerkiksi kirjan aloittava **Beverly Skeggsin** ”Theorizing masculinity” olisi juuri sellainen paljon selittävä teoria-pläjäys, joka kertoisi kadunmiehellekin miten miestutkimus on lähtenyt eteneämään feminismiin siiveltä.

Artikkeleiden tiiviys ei juurikaan tarjoa tilaa kansankielisille loppuseli-

tyksille. Jokaisessa artikkelissa muistetaan kuitenkin ottaa huomioon sukupuolisuuden mallien suhde historialliseen tilanteeseen. Sen sijaan yhteydet elokuvan ja muiden medioiden välillä saavat niukasti huomiota. Erityisesti **Veijo Hietalan** populaarikulttuurin miehistä ideaalipartneria käsittelevän artikkelin yhteydessä olisi toivonut enemmän viittauksia elokuvan ja television ulkopuolelle. Onko esimerkiksi politiikan populaareilla mieshahmoilla mitään sijaa ideaalipartnerina?

Ulkomaisistakin esimerkkitapauksista voisi oppia näkemään uudella tavoin kotimaista keskivertourasta. Hyviä esimerkkejä miehen esittämisen marginaalista ovat **Jukka Sihvosen** ja **Ilo Helénin** analyysit. Edellinen kirjoittaa **Pier Paolo Pasolinista** ja jälkimmäinen elokuvasta *Cruising*. Useimmiten ulkomaisiin tapauksiin sovellettava termistö on yhtä eksoottista kuin kohteensa, mutta Sihvonen ja Helén valottavat tasapainoisesti teoriaa kohteella ja kohdetta teorialla. Analyyseista tulee pohtivia ja ne antavat kutsuvasti tilaa muille tulkinnoille.

Täytetavaralta maistuvat **Lasse Kekin** analyysi **Sam Shepardin** näytelmästä ja **Pirjo Ahokkaan** tulkinta **Bernard Malamudin** romaanista. Kummastakaan artikkelista ei jää käteen ajatuksia hyödynnettäväksi kohteensa ulkopuolella.

Silti erikoisestakin kohteesta voi saada hauskan, uusia näkökulmia avaavan tutkimuksen. Kokoelman inspiroivin kirjoittaja on **Gabriel Gomez**, joka esittelee Väiski Vemmelsäären hahmon vähän samanlaisena heteroseksuaalisuuden rajatytönä kuin Helén esittelee *Cruisingin*.

Kokoelman kotimaiset artikkelit lupavat hyvää suomalaisen miehen representaatiohistorian kirjoitukselle. Pienen maan homogeenisen kulttuurin mieshahmot tuntuvat mahtuvan muutamiin arkkityyppeihin, vaikka saavatkin genrestä riippuen erilaisia arvostuksia.

Ritva Hapuli vertailee artikkelissaan 1920-luvun miesihannetta meillä ja muualla. Hapuli käsittelee mieskuvien kehollisuutta katsomisen kohteena. Ilmeisesti (mies/nais)kuvien analyysi on hyvä vertailukohta muiden medioiden tutkimiselle — kenties se on liiankin helppo lähtökohta?

Anu Koivusen ja **Kimmo Laineen** artikkelissa ”Metsästä pellon kautta kaupunkiin” tutkitaan suomalaisen elokuvan jatkuu. Artikkelit lienee ensimmäinen yritys analysoida yksittäistapausta (esim. Uuno-elokuvia) tai tiettyä genreä (esim. urheiluelokuvia) laajemmin suomalaisen mieheyden malleja. Koivunen ja Laine haastavat: ”Toisen maailmansodan vaikutuksia suomalaisen kulttuuriin ja mentaliteettiin ei juurikaan ole tutkittu, mutta suomalaisen elokuvan tutkimus voisi osaltaan olla tätä prosessia käynnistämässä.”

Mieheyden tiellä välittää hyvin miestutkimuksen taustalta löytyviä filosofisia ja metodologisia aineksia, mutta kaikkiaan maskuliinisuus näyttää lähinnä

joltain ulkomailta tuodulta eksoottiselta hedelmältä.

Sitäkin lainatummalta alkaa tuntua maskuliinisuuden tutkimus. Onko maskuliinisuuden analyysillä paikkaa muuna kuin feministisen teorian täydentäjänä, jos yksi ainoa 80-luvun kenttä-tutkimus lähiöravintolasta kertoo enemmän suomalaisesta miehestä kuin kassillinen uutta teoriaa?

Mieheyden tiellä on sikäli tyypillistä postmodernin ajan tutkimusta, että sen ajatusrakennelmat ovat paperilla kirkkaita, mutta yhtymäkohdat populaarin kuluttajien arkeen näyttävät liki olemattomilta. Teoria ja länsimainen mies eivät taaperra toistensa edellä, vaan kiitävät aivan eri moottoriteitä.

M. G. Soikkeli